

TÜRK SANAYİCİLERİ VE İŞADAMLARI DERNEĞİ

TÜSİAD YÖNETİM KURULU BAŞKANI

ÖMER SABANCI'NIN

"TÜRK DEMOKRASİSİ'NDE 130 YIL (1876-2006):

PROF. DR. BÜLENT TANÖR ANISINA

TÜRKİYE'DE DEMOKRATİKLEŞME PERSPEKTİFLERİ

10. YIL GÜNCELLEMESİ" RAPORU

TANITIM TOPLANTISI KONUŞMASI

19 Ocak 2007

Swissotel

TÜSİAD AVRUPA SANAYİ VE İŞVERENLER KONFEDERASYONLARI BİRLİĞİ (UNICE) ÜYESİDİR.

İstanbul : Meşrutiyet Cad. No: 74 Tepebaşı 34420 İstanbul - Türkiye
Ankara : İnan Cad. No: 39/4 Gaziosmanpaşa 06700 Ankara - Türkiye
Brüksel : 13, Avenue des Gaulois, 1040 Brüssels-Belgium
Washington D.C. : 1250 24th Street, Washington D.C. 20037 - USA
Berlin : Mörkisches Ufer, 28 10179 Berlin-Mitte - Germany
Paris : 12, Rue Godot de Mauroy 75009 Paris - France

Tel: (90-212) 249 19 29
Tel: (90-312) 468 10 11
Tel: (32-2) 736 40 47
Tel: (1-202) 776 77 70
Tel: (49-30) 28 878 6300
Tel: (33-1) 426 516 40

Faks: (90-212) 249 13 50
Faks: (90-312) 428 86 76
Faks: (32-2) 736 39 93
Faks: (1-202) 776 77 71
Faks: (49-30) 28 878 6399
Faks: (33-1) 426 516 99

e-mail: tusiad@tusiad.org
e-mail: ankoffice@tusiad.org
e-mail: bsloffice@tusiad.org
e-mail: usoffice@tusiad-us.org
e-mail: info@tusiad-de.org
e-mail: satan@tusiad.org

web: www.tusiad.org

Sayın Konuklar, Değerli Basın Mensupları,

TÜSİAD Yönetim Kurulu adına hepinizi saygıyla selamlıyorum. “Türk Demokrasisi’nde 130 Yıl: Prof. Dr. Bülent Tanör’ün Anısına Türkiye’de Demokratikleşme Perspektifleri 10. Yıl Güncellemesi” başlıklı raporumuzun tanıtım toplantısına hoşgeldiniz.

Raporumuzun ayrıntıları birazdan değerli yazarımız Prof. Dr. Zafer Üskül tarafından sizlere sunulacak. Ayrıca, raporun sunumunun ardından düzenlenecek oturumda, konuk akademisyenlerimiz görüşlerini bizlerle paylaşacak.

Ben de konuşmamda kısaca, TÜSİAD’ın demokratikleşme konusundaki yaklaşımı ve çalışmalarından bahsetmek istiyorum.

Bundan on yıl önce, 1997 yılı başında, “Türkiye’de Demokratikleşme Perspektifleri” raporunu kamuoyuna sunarken, TÜSİAD’ın başlıca kaygısı, bir sanayici ve işadami örgütü olarak, derin ve tartışma yaratacak bir konuyu neden gündemine aldığını anlatabilmektir.

Türkiye’nin gelişmiş ülkeler arasında yerini alması için gerekli ekonomik ve sosyal altyapının kurulması misyonu ile faaliyete geçen, ekonomide serbest piyasa rejiminin benimsenmesinde öncü bir rol üstlenen TÜSİAD’ın, siyaset alanında böylesine kapsamlı bir konuya eğilmesinde üç temel tespit rol oynamıştır:

Bunlardan birincisi, Türkiye’de serbest piyasa ekonomisinin kalıcılığını sağlamak için, toplumsal uzlaşma kanalları açık, geniş katımlı, çoğulcu demokratik bir siyasal yapının zorunlu olmasıdır.

İkincisi, ekonomik ve siyasi demokrasinin kurumlaşmasının, ancak, ülkenin aydınlık geleceği için demokrasinin tek çıkar yol olduğunu düşünenlerin kesintisiz çabalarıyla mümkün olmasıdır.

Ve üçüncüsü, insanların sistemin kurumlarına veya bütününe olan güvenini kaybetmemesi için, sistemin kendini eleştirebilmesi ve kendi çözümünü üretebilmesi gereğidir.

Prof. Dr. Bülent Tanör tarafından kaleme alınan “Türkiye’de Demokratikleşme Perspektifleri” raporu, aslında TÜSİAD’ın demokrasi konusundaki ilk çalışması değildi. TÜSİAD, 1990 yılından beri, aralıklarla, bireysel hak ve özgürlükler, Anayasa, kamu yönetimi ve seçim sistemi gibi konuları ele almış, bu alanlarda raporlar hazırlamıştı.

Ancak rahmetli Tanör’ün çalışması, yalnız TÜSİAD için değil, Türkiye için de bir ilkti: Rapor, demokrasinin evrensel ilkeleri ile Türkiye hukukunu karşılaştıran kapsamlı bir tarama özelliği taşıyor, bu tarama sonucunda evrensel demokratik ilkelere uymayan hukuk metinlerinin değiştirilmesi için önerilerde bulunuyordu.

Herhangi bir dönemsellik kaygısı, siyasal hesap ya da beklenti söz konusu olmadan, yalnızca evrensel demokratik ilkelere dayandırılarak, siyaset sahnesindeki hiçbir unsuru kapsam dışı tutmadan son derece objektif bir rapor hazırlanmıştı.

“Türkiye’de Demokratikleşme Perspektifleri” kamuoyuna sunulduktan sonra yurt içinde ve dışında büyük ilgi uyandırdı. Yurt içinde hararetli tartışmalara, yüzlerce haber, yorum ve incelemeye konu oldu. “Türkiye’de siyaset ve demokrasi” ile ilgili tartışmalarda gönderme yapılan başlıca kaynaklardan biri haline geldi. Yurt dışında da Türk özel sektörünün evrensel standartlarda bir demokrasi arayışının ve öncülük iradesinin bir belgesi olarak kabul gördü.

TÜSİAD, raporun yayınlanmasının ardından raporun bölüm başlıklarından seçilen konularda paneller düzenledi. Bu panellere, milletvekilleri, akademisyenler, yargı mensupları, sivil toplum örgütleri temsilcileri katılarak, konuları enine boyuna tartıştılar.

1999 yılı sonunda ise, yine Prof. Dr. Bülent Tanör tarafından “Türkiye’de Demokratik Standartların Yükseltilmesi: Tartışmalar ve Gelişmeler” başlıklı bir takip raporu hazırlandı. Bu raporumuzda, hem bir önceki raporla ilgili hukuki nitelikteki eleştiri ve görüşler ele alındı, hem de, Anayasa ve yasalarda yapılan değişiklikler ve sunulan kanun tasarıları incelendi.

TÜSİAD çeşitli rapor çalışmalarıyla konunun takipçisi olmaya devam etti. Raporda değinilen konuları ülke olarak tümüyle gündemimizden çıkaramamış olsak da, kesinlikle küçümsenmemesi gereken ilerlemeler de kaydettik. Bu arada demokrasi gibi bir konunun iş dünyasını ilgilendirmediğini düşünenlerin sayısında da dikkate değer bir azalma oldu.

Bugün Türkiye’nin, bulunduğu coğrafyada, gerek piyasa ekonomisiyle gerekse demokrasisiyle parlayan bir yıldız olduğunu görmezden gelemeyiz. Daha gelişmiş bir demokratik yapı, Türkiye’yi iç çekişmelerden uzaklaştırarak gereksiz enerji ve kaynak kaybını önleyecek, toplumsal uzlaşmayı tesis ederek siyasal ve ekonomik istikrarı kalıcı hale getirecektir.

Daha şeffaf, daha katılımcı bir demokrasiye doğru gelişmenin, statükoyu korumak ve iktidarını paylaşmak istemeyen kesimlerde bir direnç yaratması doğaldır. Konjonktürel bazı gelişmeler, zaman zaman, bu direnci besler ve etrafında bir taraftar kitlesi oluşmasına yardımcı olabilir.

Aynı zamanda, mevcut demokrasinin dar kalıplar içine sıkıştırılması çabalarına da şahit olabiliyoruz. Burada söz konusu olan demokrasi karşıtı tutumu yakalayabilmek için, yapıları değil işleyişleri ve zihniyeti, yasa metinlerini değil uygulamaları izlemek gerekiyor. Oysa yasaları kendince yorumlayarak, değişimi yavaşlatmaya veya engellemeye çalışmak, toplum içinde bazı kesimleri demokratik haklardan yararlanmaya ehil görmemek anlamına gelir. Bu ise, elbette ülkeyi demokrasiden uzaklaştırıcı bir etki yapar.

Yine de demokrasimizin 130 yıllık bir olgunlaşma süreci geçirdiğini hatırlatmamızda yarar var. Bu olgunlaşma sürecinde sonra Türkiye, demokratikleşme tartışmalarını gündeminden çıkararak, varmak istediği hedefe ulaşabilecek mi? Hiç kuşkusuz evet. Fakat bunun kendiliğinden gelişecek bir süreç olmadığını, siyasal partilerin, tüm sivil toplum kuruluşlarının, kurumların ve bireylerin kararlı ve samimi çabaları ile gerçekleşeceğini belirtmeliyiz. Türkiye’nin bugün erişmiş olduğu gelişmişlik düzeyinin geri döndürülemeyeceğini de görmek zorundayız.

Bireyler de kurumlar da, kendi farklı ideallerini gerçekleştirme konusunda eşit fırsat sahibi olma imkânını, her türlü fikre ve gelişmeye açık, uzlaşma kültürü olan bir toplumsal yapı içinde bulabilirler. Bu yapı aynı zamanda, bugün bize çözümsüz gelen birçok sorunun da çözümünü beraberinde getirecektir. Bunu sağlayabilmek için daha gelişmiş, daha yaygın, daha hoşgörülü ve daha katılımcı bir demokratik siyasal yapı kurmaktan başka seçeneğimiz yoktur.

Bu çerçevede, TÜSİAD’ın demokrasinin kurumsallaşmasına katkı sağlamak üzere hazırladığı raporlara imza atan Bülent Tanör’ü bir kez daha rahmetle anıyorum. Tanör raporları ve sonrasındaki gelişmeleri, demokrasi tarihimizle birlikte kapsayan yeni raporumuzu hazırlayan Prof. Zafer Üskül’e teşekkürlerimi sunuyorum. Ayrıca, toplantımıza panelist olarak katılan Prof. Ergun Özbudun’a, Prof. Gencay Şaylan’a ve geçtiğimiz yıllarda demokrasinin belirli konuları hakkında TÜSİAD’ın raporlarını hazırlamış olan Prof. Süheyl Batum’a da teşekkür ediyorum.

Şimdi sözü, 1997 tarihli “Türkiye’de Demokratikleşme Perspektifleri” raporumuzun yazarı rahmetli Bülent Tanör’ün eşi Sayın Öget Öktem Tanör’e bırakıyorum.